

POLJANSKI ROKOPIS: BAROČNO BESEDILNO IZROČILO O JEZUSOVEM ŽIVLJENJU V ELEKTRONSKI IZDAJI

*Andrejka Žejn, **Tomaž Erjavec, *Matija Ogrin

*Inštitut za slovensko literaturo in literarne vede, ZRC SAZU, Ljubljana

**Institut »Jožef Stefan«, Ljubljana

andrejka.zejn@zrc-sazu.si, tomaz.erjavec@ijs.si, matija.ogrin@zrc-sazu.si

DOI:10.4312/Obdobja.36.111-118

Poljanski rokopis je obsežen foliant na več kot 700 straneh, ki pomeni eno večjih odkritij novejše slovenske baročne književnosti. Opisan in s faksimilom je predstavljen v *Registru slovenskih rokopisov 17. in 18. stoletja*. Najden je bil leta 2009 v Poljanah v Poljanski dolini, nastal je okrog leta 1800 kot prepis enega ali več starejših rokopisov literarne zvrsti vita Christi kapucinskega izvora. V prispevku predstavljamo nastajajočo elektronsko obliko znanstvenokritične izdaje s faksimilom, diplomatičnim in kritičnim prepisom, njunim vzporednim prikazom, besednjakom starejše leksike, prikazom kritičnega prepisa v konkordančniku in študijami.

barok, slovenska književnost, *Poljanski rokopis*, vita Christi, znanstvenokritična izdaja, konkordance

The *Poljane Manuscript* is a folio-volume on more than 700 pages, considered one of the major recent discoveries of Slovene Baroque literature. The manuscript was discovered in Poljane in Carniola in 2009, where it was probably also used, and is described in the *Register of Early Modern Slovene Manuscripts*. It was written around 1800 as a transcription of earlier Slovene manuscripts of the Capuchin branch of the vita Christi genre. In the paper we present the digital scholarly edition, which comprises the digital facsimile, the diplomatic transcription, the edited text, the concordances and more.

Baroque, Slovenian literature, *The Poljane Manuscript*, vita Christi, scholarly editions, concordances

Rokopis in njegovo izročilo

Med slovenskimi baročnimi besedili, odkritimi v novejšem času, *Poljanski rokopis* v marsičem izstopa: z njim se je pokazalo, da smo Slovenci v baročnem slovstvu imeli samoniklo predelavo obsežnega besedila iz tradicije meditativnih besedil o Jezusovem življenju – vita Christi, za katero do tega odkritja nismo vedeli. Pokazalo se je, da je bilo to impozantno leposlovno prozno besedilo zapisano večkrat: posredovano ali preoddano¹ nam je bilo v vrsti rokopisov.² In ne nazadnje se je s *Poljanskim rokopi-*

¹ Preoddati, preoddaja (nem. *Überlieferung, Textüberlieferung*), preoddajna zgodovina ipd. so termini, splošno uveljavljeni v filologiji, zlasti na področjih klasične filologije, bibličistike, medievalistike ter v povezanih disciplinah tekstne kritike in edicijske tehnike. Uporabljajo se pri raziskovanju posredovanja

som, zapisanim okrog leta 1800, dokončno izkazalo, da se barok v slovenskem slovstvu nikakor ni končal z nastopom prvih znakov razsvetljenstva, marveč je imel ob začetku 19. stoletja še močan zalet, v katerem so bili poleg *Poljanskega rokopisa* prepisani še številni drugi rokopisi – med znanimi denimo *Kapelski pasijon* – in med njimi pesmarice, ki so deloma posodabljale, v pomembni meri pa nadaljevale tradicijo slovenske baročne pesmi.

Rokopis, najden v Poljanski dolini, je bil neposredno ob odkritju v letu 2009 kodikološko opisan in z digitalnim faksimilom predstavljen v *Registru slovenskih rokopisov 17. in 18. stoletja* (NRSS Ms 023). Med besedilnimi vidiki je Ogrin (2011: 395) opozoril zlasti na literarno naravo besedila, ki je nastala z organskim povezovanjem legendarnih izročil s teološko interpretacijo *Evangelijev*, domišljjskih in apokrifnih prvin z dogmatičnimi elementi, vezivo, ki vse to zedinja, pa je barvita in čustveno bogata literarna pripoved o Jezusovem življenju in zlasti trpljenju. Kmalu je *Poljanski rokopis* pritegnil širše raziskovalno zanimanje. Predstavljeno je bilo izročilo meditativne zvrsti vita Christi kot obširno srednjeveško in zgodnjenovoveško besedilno zaledje *Poljanskega rokopisa*, sestavljeno iz brezštevilnih rokopisov in zgodnjih tiskov (Avsenik Nabergoj 2016). Predstavljene so bile narativne in retorične strukture, ki asketično-meditativno prozo *Poljanskega rokopisa* medbesedilno navezujejo na široki kontekst pasijonske literature duhovne izgradnje (Žejn 2017). Analiza jezika *Poljanskega rokopisa* je odkrila, da se je njegov pisec, četudi je najverjetneje izhajal iz gorenjsko-rovtarskega območja, močno približal sočasni osrednjeslovenski knjižni različici jezika in ob tem nadaljeval nekatere pojave, značilne za protestantske pisce 16. stoletja (Žejn 2016). Že na začetku je bilo ugotovljeno, da je besedilo folianta iz Poljanske doline prepisano iz starejšega slovenskega rokopisa z uredniškim naslovom *Jezusovo življenje v sto postavah* (NRSS Ms 028), ki je obsegal čez 900 strani, od katerih se jih je ohranilo žal le 80. Toda ta obseg starejšega besedila je zadoščal za podrobno, strojno podprto kolacijo kot metodo za raziskavo variantnosti obeh ohranjenih rokopisnih besedil (Ogrin, Žejn 2016), ki nedvomno predstavljata isti slovenski baročni tekst v dveh diahrono razločenih redakcijah. Z ustreznim programjem je bilo moč med obema verzijama odkriti več tisoč razlik ter jih klasificirati v variantne tipe – zlasti številnih jezikovnih pojavov. Ob tem so bila s tekstno-kritičnega gledišča posebej vznemirljiva tista variantna mesta, ki nakazujejo, da je pisec *Poljanskega rokopisa* razpolagal še z nekim drugim, nam neznanim rokopisnim besedilom kot svojo dodatno predlogo – s tem pa dobi besedilna preoddaja tega slovenskega baročnega velikega teksta dodatno razsežnost.

Vse te študije se stekajo v potrebo po celoviti kritični analizi ter objavi besedila, za kar bo elektronska znanstvenokritična izdaja idealno metodološko sredstvo. V letih 2012–2013 je bil pripravljen diplomatični prepis celotnega besedila. Pozneje smo dokončali še njegovo zahtevno, več let trajajočo kritično redakcijo, ob kateri so se na podlagi dotedanjih znanstvenokritičnih edicij ZRC SAZU oblikovala tudi usklajena splošna načela kritičnega prepisovanja slovenskih baročnih besedil.³ Kritični prepis

istega besedila s prepisi iz enega rokopisa (ali tiska) v drugega (prim. Jäger 1998: zlasti 34–40).

2 O besedilnem izročilu podrobneje v komentarju h kritični izdaji.

med drugim vsebuje tudi oznake za osebna imena, ki razkrivajo bogastvo bibličnih, zgodnjekrščanskih in srednjeveških osebnih imen. V nadaljevanju predstavljamo delo za elektronsko izdajo, ki bo obogatena z indeksom osebnih imen, glosarjem historično zaznamovanega besedja in konkordanco celotnega kritičnega prepisa.

Kritična izdaja: razprtje glasoslovne, imenoslovne in leksikalne problematike

Velik obseg *Poljanskega rokopisa* je med pripravo elektronske znanstvenokritične izdaje pogosto vzrok za veliko porabo časa pri kritičnem urejanju in sistematiziranju besedila ter usklajevanju posameznih mest, vendar ima na drugi strani to prednost, da lahko iz istega besedila izluščimo številne in raznovrstne jezikovne, zapisovalske ipd. pojave, le-te ravno zaradi velike količine in raznovrstnosti ustrezno sistematiziramo in smiselno apliciramo tudi na druga besedila. Odločili smo se za prikaz prečkovanja v razpredelnici, v kateri so prikazana posamezna razmerja med zapisom glasov v rokopisu oz. diplomatičnem prepisu in kritičnem prepisu. Izhodiščni stolpec razpredelnice je enkrat diplomatični prepis, ki zvesto sledi besedilu rokopisa, in drugič kritični prepis, usklajen z glasom ali glasovnim sklopom. Vsekakor pa obvezna sestavina razpredelnice ostaja spremni komentar, v katerem so opredeljene posebnosti posameznih prečkovanj, kot npr. izstopajoče frekventnosti posameznih prečkovanj ali prečkovanja, ki bi jih bilo mogoče sistematizirati tudi drugače. Sistematiziran prikaz prečkovanja je tudi izhodišče za opredelitev pisarskih pomot pri zapisovanju. V primeru *Poljanskega rokopisa* nam je bila pri interpretaciji zapisov posameznih glasov in pri opredeljevanju pisarskih pomot ohranjena starejša varianta istega besedila (zgoraj navedeni rokopis *Jezusovo življenje v sto postavah*) v veliko pomoč.

V okviru možnosti prikaza, ki jih omogoča *elektronska* znanstvenokritična izdaja, so bila v kritičnem prepisu označena nejasna mesta, manjkajoči – zaradi fizičnih poškodb – in nato v kritičnem prepisu morebiti nadomeščeni deli besedila, odvečni (pomotoma ponovljeni) krajši ali daljši deli besedila. Dokumentirani so bili tudi tisti naši kritični posegi, ki spreminjajo nekaj, kar bi se v rokopisu lahko bralo oz. razumelo drugače, in mesta, na katerih utemeljeno sklepamo na pisarsko pomoto. Za kar se da objektivno presojo pri določanju mest v rokopisu, ki naj bi odstopala od ustaljene prakse, je nujno dobro poznavanje vseh jezikovnih ravnin besedila, okoliščin in namena nastanka, kar lahko prinesejo le rezultati številnih interdisciplinarnih raziskav v zvezi z besedilom še pred znanstvenokritično izdajo.

Na primeru obsežnega *Poljanskega rokopisa* je bil zasnovan tudi osnovni koncept besednjaka kot sestavnega dela (elektronske) znanstvenokritične izdaje. Zgledovali smo se pri dokaj številnih slovenskih, zlasti zgodovinskih in narečnih slovarjih, pri delu s konkretnim gradivom *Poljanskega rokopisa* pa smo koncept prilagodili naravi gradiva in namenu izdelave slovarja. Izhodiščni namen spremnega slovarčka, ali kot smo ga poimenovali v delovni verziji, besednjaka, je izpostavitve in obrazložitev tistega besedišča, ki je s stališča današnjega knjižnega jezika neznano ali zaznamo-

³ Splošneje o načelih kritičnih prepisov za znanstvenokritične izdaje knjižnice eZISS glej Merše, Žejn 2017: 347–355.

vano kot starinsko, narečno, nižje pogovorno, pogovorno. Kot referenco za »današnji knjižni jezik« smo upoštevali *Slovar slovenskega knjižnega jezika* oz. *Slovar slovenskega knjižnega jezika 2*. Poleg teh besed pa so v besednjak vključene tudi tiste, ki so sicer del nezaznamovanega besedišča današnjega knjižnega jezika, vendar imajo v kontekstu besedila rokopisa pomen, ki se od današnjega razlikuje (npr. *hiša* v pomenu 'dom' ali *konjederec* v pomenu 'birič, rabelj'). Pri teh iztočnicah je naveden samo razlikovalni pomen. Nadalje so kot iztočnice vključene tudi besede, ki se z razlikovalnim pomenom pojavljajo le kot sestavina stalne besedne zveze ali v redkih primerih frazema, ki je v današnjem knjižnem jeziku načeloma neznan. V tem primeru pomen same iztočnice kot nevtralne ni naveden, opredeljen je le pomen besedne zveze ali frazema. Gre torej za diferencialni slovar. Iztočnica je v skladu s tradicijo pisno posodobljena, prečrkovana iz bohoričice v gajico, poknjižena po načelu glasovnega prečrkovanja in zapisana v izhodiščni slovarski obliki. Ker se nam je zdelo smiselno, da do določene mere ohranimo prikaz glasovnih različic iztočnic tudi v besednjaku in da uporabniku olajšamo povezavo z variantami besed iz besedila *Poljanskega rokopisa*, so kot iztočnice navedene tudi najbolj tipične variante iztočnice. Te so opremljene le s kazalko na glasovno poknjiženo iztočnico (npr. iztočnica *vojšakna* kaže na iztočnico *vojščakinja*). Tudi te variante pa so prečrkovane v gajico in zapisane v izhodiščni slovarski obliki. Iztočnicam so pripisane ustrezne slovnične oznake glede na besedno vrsto. Pri opredeljevanju pomena smo izhajali iz sobesedilnega pomena v rokopisu, za kar je bila možnost izpisa konkordanc nujno izhodišče. V tej fazi izdelave besednjaka je bila ključna uporaba zgodovinskih (Pleteršnikov *Slovensko-nemški slovar*, *Slovar jezika Janeza Svetokriškega* Marka Snoja, nastajajoči slovar slovenskega knjižnega jezika 16. stoletja, Kastelčev-Vorenčev obrnjeni latinsko-slovenski slovar) in narečnih slovarjev slovenskega jezika (Tominečev *Črnovrški dialekt*, *Slovar bovškega govora* Barbare Ivančič Kutin, *Tezaver slovenskega ljudskega jezika na Koroškem*), pa tudi npr. Miklošičev etimološki slovar slovanskih jezikov, če naštejemo le tiste, ki so ponudili največ informacij. Nujna je bila tudi vključitev tujejezičnih, v našem primeru nemških zgodovinskih in narečnih slovarjev ter enciklopedij. Pogosto je bila za razjasnitev pomena potrebna primerjava z nemškim besedilom,⁴ po katerem je bil prirejen slovenski rokopis. Razlage pomenov so kratke, enobesedne – v skladu s *Slovarjem slovenskega knjižnega jezika*, včasih z več sopomenkami. Daljše razlage, obrazložitve so značilne le za iztočnice, za katere v slovenskem jeziku ni ustreznega izraza (npr. *perlnova voda* z razlago 'aqua perlarum, pripravek za pomoč telesno oslabljenim in umirajočim'). Pri nastajanju slovarja smo opazili veliko sopomenskosti, zato smo se odločili, da v geselski sestavek vključimo tudi razdelek s sopomenkami.⁵ Pri večjem številu sopomenk (vsaj tri sopomenke k iztočnici) so sopomenke navedene pri prvi iztočnici glede na abecedni vrstni red, pri ostalih je ustrezna kazalka. Za zdaj lahko zgolj kot opažanje navedemo

⁴ Gre za delo *Jezusovo življenje* kapucinskega patra Martina Cochemskega.

⁵ Pri iskanju sopomenskosti med slovarskimi iztočnicami se je Excelova razpredelnica, v kateri je nastajal besednjak (Slika 2), izkazala kot odlična pomoč, saj je abecedno razporejanje iztočnic glede na stolpec s pomenom zaporedno postavilo vse iztočnice z istim pomenom.

ugotovitev, da je največ sopomenk značilnih za ključne besede prikaza Jezusovega in Marijinega telesnega in čustvenega trpljenja (kot npr. besedje v pomenih 'trpljenje', 'ubog', 'ubiti', 'omedleti', 'zaničevati', 'samota', 'zapuščenost', 'kaznovati', 'rabelj', 'jeza', 'izgnati', 'stokanje', 'slaboten', 'težava', 'umazati', 'umirati/umreti', 'sodba', 'vojak', 'razbojnik', 'posmeh') in ključne besede nasprotja med Bogom in človekom, ki se v baročni pasijonski literaturi duhovne izgradnje združi v učlovečenem Jezusu (npr. besedje v pomenih 'zemeljski', 'neskončen', 'skloniti se (dol)' ipd.). Vse v sopomenskem razdelku navedene besede so del besedila rokopisa, vključene so tudi sopomenke iz besedila, ki sovpadajo z besedjem današnjega knjižnega jezika. Vsakemu pomenu ter besedni zvezi in frazemu so dodani ponazarjalni primeri, ki naj čim bolj ilustrativno izpostavijo pomen iztočnice.

V imenskem kazalu so izpisane vse variante imen, kot so zapisane v rokopisu, obenem pa so vse te različne zgodovinske in jezikovne variante s kazalkami združene pod imenom, kot je standardizirano danes (npr. na ime *Janez Krstnik*, kot je danes uveljavljeno, v indeksu imen s kazalkami kažejo variante *Joanes*, *Joanes Kersnik*, *Joanes Kerstnik*, *Johanes*, *Šentjanž* in *Šentjanž Kersnik*, pri čemer moramo variante *Joanes*, *Johanes* in *Šentjanž* vsakič glede na kontekst pripisati ustreznemu imenu – *Janez Krstnik* ali *Janez Evangelist*). Medtem ko so bile svetopisemske osebe, pa tudi osebe iz apokrifnih evangelijev, razmeroma lahko določljive in ločljive, je bila interpretacija imen avtorjev zgodnjekrščanskih hermenevitičnih spisov in kasnejših srednjeveških mističnih razodetij veliko težja. Ena prvih ugotovitev na podlagi indeksa imen je bila, da v *Poljanskem rokopisu* za baročna besedila sicer običajnih in močno prisotnih imen iz antike ni zaslediti – omenjeni so le trije antični zgodovinopisci. Izrazito prevladujejo srednjeveški cerkveni učitelji in očetje ter avtorji, in ob njih enakovredno avtorice, srednjeveških mističnih razodetij (Žejn 2017: 138). Indeks imen je lahko tudi izhodišče za primerjavo oseb in navezav nanje glede na druga slovenska baročna literarna besedila.

Elektronska obdelava besedil in konkordance

Izdelava elektronske oblike *Poljanskega rokopisa* je potekala po metodi, ki smo jo razvili pri izdelavi več izdaj knjižnice eZISS (Erjavec, Ogrin 2009). Izvorno obliko izdaje, zapisane v urejevalniku Word in shranjeno v formatu DOCX, smo s pomočjo razvitega spletnega vmesnika <<http://nl.ijs.si/tei/convert/>> avtomatsko pretvorili v format XML, skladen s smernicami TEI (TEI 2017). Posebnost izdaje *Poljanskega rokopisa* je v tem, da je bil že v urejevalniku besedil narejen natančen indeks vseh imen, ki se nato prenese tudi v zapis TEI. V naslednji fazi je sledilo ročno urejanje in dopolnjevanje zapisa TEI, predvsem povezovanje posameznih strukturnih elementov med diplomatičnim in kritičnim prepisom (naslovi, razdelki, odstavki, vrstice). Ta postopek je bil zaradi obsežnosti rokopisa izredno zamuden, je pa obenem tudi pokazal na napake v izvornem zapisu Word, ki smo jih nato popravili v XML. Poseben izziv je predstavljala izdelava besednjaka, kjer smo si pomagali z Excelovo razpredelnico, ki je bila avtomatsko generirana iz zapisa v XML. To razpredelnico

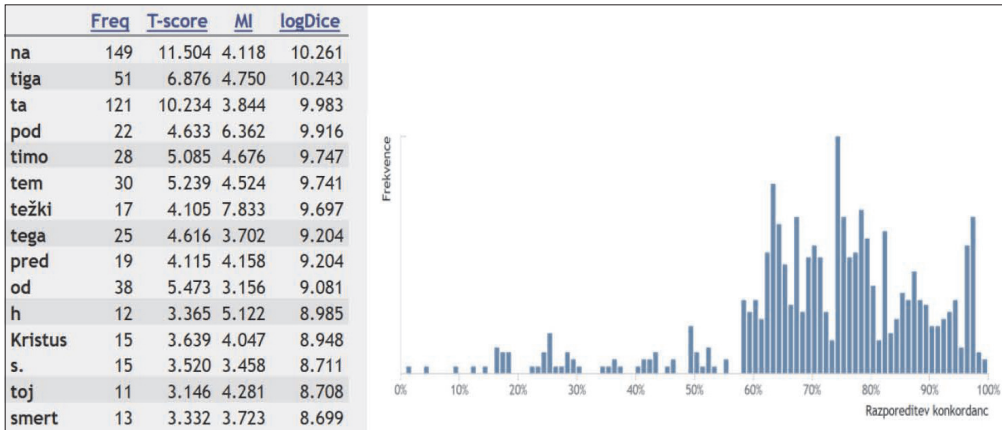
smo nato ročno uredili, na koncu pa s pomočjo namenskega programa XSLT izvozili nazaj v XML TEI in dodali izdaji (Slika 1).

<pre> - <entry xml:id="dle6141"> - <form type="lemma"> <orth>imenovati</orth> - <gramGrp> <pos>gl</pos> <gram>dov</gram> <iType>-ujem</iType> </gramGrp> </form> - <sense> <def>omeniti, navesti</def> </sense> - <sense> <def>povedati</def> - <form type="synonyms"> <orth>naprej doprinesiti</orth> <orth>ven znesti</orth> <orth>zapovedati</orth> <orth>naprej nesti</orth> <orth>naprej prinesiti</orth> </form> </sense> </entry> </pre>	<p>imenovati -ujem dov 1 omeniti, navesti 2 povedati ~ 2 naprej doprinesiti, ven znesti, zapovedati, naprej nesti, naprej prinesiti</p>
	<p>imeti -am nedov delati, ravnati s kom</p>
	<p>iskati iščem nedov hoteti, prizadevati si ~ trahitati</p>
	<p>izbiranje -a s izbira</p>

Slika 1: Primeri gesel iz besedišča *Poljanskega rokopisa*: na levi v XML TEI, na desni prikaz v HTML

Spletno postavitev *Poljanskega rokopisa* bomo za branje in pregledovanje vključili v digitalno knjižnico eZISS (Erjavec, Ogrin 2009), v kateri izdaje vsebujejo krovno stran v slovenščini in angleščini, celoten faksimile, izvorni zapis v XML TEI in spletno predstavitev v HTML. Izvorni zapis XML TEI je obogaten z avtomatsko generiranim vzporednim prikazom obeh prepisov, ki združuje in sopostavi diplomatični in kritični prepis, saj sta prepisa medsebojno povezana vse do ravni odstavka in preloma vrstice. Izdelava zapisa v HTML poteka avtomatsko, pri čemer se XML TEI najprej prevede v vmesno obliko, še vedno zapisano v XML TEI, iz te pa generiramo HTML s standardnimi transformacijami TEI v HTML, ki so definirane v sklopu konzorcija TEI. Dodatno smo napisali tudi pretvorbo kolofona TEI v HTML s poslovenjenimi imeni elementov; kolofon je ravno tako dostopen s spletne strani izdaje.

Kritični prepis *Poljanskega rokopisa* smo tudi avtomatsko tokenizirali (torej razdelili na besede in ločila) in razdelili na povedi ter ga uvozili v našo instalacijo zmogljivega konkordančnika noSketchEngine (Rychlý 2007; Erjavec 2013). Konkordančnik omogoča (tudi mehko) iskanje po besednih oblikah in izpis konkordanc, frekvenčnih seznamov, kolokacij itn. za celotno besedilo rokopisa. Primera dveh izpisov prikazuje Slika 2.

Slika 2: Dve od možnosti pregledovanja korpusa v noSketchEngine: na levi najbolj značilne kolokacije besed, ki vsebujejo niz »križ«, na desni pa razporeditev pojavitve takih besed glede na položaj v korpusu

Sklep

Poljanski rokopis je eden od predmetov obširnih novih raziskav slovenskih baročnih rokopisov, zgodnje slovenske proze in jezika 18. stoletja. Znanstvenokritična izdaja ga bo umestila v zgodovino slovenske književnosti in ga posredovala kulturni javnosti kot pomemben mejnik zgodnje slovenske proze. V prispevku smo nakazali raznovrstnost in interdisciplinarnost raziskav, ki so bile nujne za znanstvenokritično obravnavo glasovne, imenoslovne in leksikalne problematike. Obenem smo opozorili tudi na nekatera vprašanja, ki se odpirajo, ko gradivo s pomočjo računalniških orodij ustrezno sistematiziramo, in bi si zaslužila tudi nadaljnjo, bolj poglobljeno obravnavo. Ne nazadnje tudi nenehno spiralno odpiranje novih možnosti raziskav in uvrščanja tega besedila v različne kontekste kaže na njegovo vrednost v slovenski literarni zgodovini.

V prihodnosti nameravamo digitalni zapis in njegovo predstavitev obogatiti. Z avtomatskimi metodami (Scherrer, Erjavec 2016) bomo v ozadju celotno besedilo posodobili, ga oblikoskladenjsko označili in lematizirali, s čimer bomo omogočili bistveno bogatejšo iskanje v konkordančniku.

Literatura

- AVSENIK NABERGOJ, Irena, 2016: Izvori in tradicija literarne zvrsti vita Christi v Poljanskem rokopisu. *Bogoslovni vestnik* 76/3–4. 585–596. <https://goo.gl/QUmWjL>
- ERJAVEC, Tomaž, Matija OGRIN, 2009: Elektronske znanstvenokritične izdaje slovenskega slovstva eZISS: metode zapisa in izdaje. Marko Stabej (ur.): *Infrastruktura slovenščine in slovenistike. Obdobja* 28. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 123–128. http://centerslo.si/wp-content/uploads/2015/10/28-Erjavec_Ogrin.pdf
- ERJAVEC, Tomaž, 2013: Korpusi in konkordančniki na strežniku nl.ijs.si. *Slovenščina 2.0* 1. 24–49. http://www.trojina.org/slovenscina2.0/arhiv/2013/1/Slo2.0_2013_1_03.pdf
- JÄGER, Gerhard, 1998: *Uvod v klasično filologijo*. Ljubljana: ŠOU, Študentska založba.

- Neznani rokopisi slovenskega slovstva 17. in 18. stoletja* [= NRSS Ms 023], 2008–2011: Poljanski rokopis. Jezusovo življenje v sto postavah. http://ezb.ijs.si/fedora/get/nrss:nrss_ms_023/VIEW/ (datum dostopa: 25. 9. 2017)
- OGRIN, Matija, 2011: Neznani rokopisi slovenskega slovstva 17. in 18. stoletja. *Slavistična revija* 59/4. 385–399. www.srl.si/sql_pdf/SRL_2011_4_04.pdf
- OGRIN, Matija, ŽEJN, Andrejka, 2016: Strojno podprta kolacija slovenskih rokopisnih besedil: Variantna mesta v luči računalniških algoritmov in vizualizacij. Tomaž Erjavec, Darja Fišer (ur.): *Zbornik konference Jezikovne tehnologije in digitalna humanistika, 29. september–1. oktober 2016*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 125–132. http://www.sdjt.si/wp/wp-content/uploads/2016/09/JTDH-2016_Ogrin-et-al_Strojno-podprta-kolacija-slovenskih-rokopisnih-besedil.pdf
- RYCHLÝ, Pavel, 2007: Manatee/Bonito – A Modular Corpus Manager. *Proceedings of the Workshop on Recent Advances in Slavonic Natural Language Processing*. Brno: Masaryk University. 65–70.
- SCHERRER, Yves, Tomaž ERJAVEC, 2016: Modernising historical Slovene words. *Natural language engineering* 22/6. 881–905.
- TEI Consortium, 2017: *Guidelines for Electronic Text Encoding and Interchange*. <http://www.tei-c.org/release/doc/tei-p5-doc/en/html/index.html>
- ŽEJN, Andrejka, 2016: Jezik Poljanskega rokopisa: jezik rokopisa na prehodu iz 18. v 19. stoletje. *Slavistična revija* 64/4. 407–425. http://www.srl.si/sql_pdf/SRL_2016_4_01.pdf
- ŽEJN, Andrejka, 2017: Medbesedilnost in retoričnost baročne asketično-meditativne proze Poljanskega rokopisa. *Primerjalna književnost* 40/1. 175–193.
- ŽEJN, Andrejka, MERŠE, Majda, 2017: Metodološka izhodišča kritičnih prepisov starejšega slovenskega slovstva od baroka do zgodnjega 19. stoletja. Aleksander Bjelčevič, Matija Ogrin, Urška Perenič (ur.): *Rokopisi slovenskega slovstva od srednjega veka do moderne. Obdobja 36*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 347–355.